

ĐẢM BẢO AN NINH, TRẬT TỰ VÀ MÔI TRƯỜNG TRONG HOẠT ĐỘNG KHAI THÁC, SẢN XUẤT, KINH DOANH THAN VÀ NHIỆT ĐIỆN THAN TRÊN ĐỊA BÀN THÀNH PHỐ CẨM PHẢ (TỈNH QUẢNG NINH)

● PHẠM TIẾN DŨNG - NGUYỄN ĐỨC MẠNH

TÓM TẮT:

Cùng với sự phát triển chung của cả nước, các hoạt động khai thác khoáng sản đã và đang góp phần to lớn vào công cuộc đổi mới đất nước, trong đó khai thác than và sản xuất nhiệt điện than là 2 ngành công nghiệp quan trọng đảm bảo nhiên liệu cho các ngành công nghiệp khác trong nền kinh tế quốc dân. Tuy nhiên, bên cạnh những mặt tích cực đạt được, hoạt động khai thác, sản xuất, kinh doanh than và nhiệt điện than trên địa bàn TP. Cẩm Phả (tỉnh Quảng Ninh) cũng đang phải đối mặt với nhiều vấn đề về an ninh, trật tự và môi trường từ hoạt động khai thác, sản xuất này tạo ra. Vì vậy, bài viết này sẽ đề xuất một số giải pháp nhằm đảm bảo an ninh, trật tự và môi trường trong hoạt động khai thác, sản xuất, kinh doanh than và nhiệt điện than trên địa bàn TP. Cẩm Phả.

Từ khóa: bảo vệ môi trường, hoạt động khai thác, sản xuất, kinh doanh than, nhiệt điện than, TP. Cẩm Phả.

1. Thực trạng

1.1. Tình hình an ninh, trật tự và môi trường trong hoạt động khai thác, sản xuất, kinh doanh than và nhiệt điện than

Theo báo cáo của Tập đoàn Công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam (TKV), TP. Cẩm Phả là trung tâm công nghiệp lớn của tỉnh Quảng Ninh, có diện tích tự nhiên 48.652ha, trong đó trên 70% là đồi núi, cùng đường bờ biển dài trên 70 km. Hiện nay, trên địa bàn Thành phố có 25 đơn vị trực thuộc TKV và 13 đơn vị trực thuộc Tổng Công ty Đông Bắc (gồm 05 đơn vị khai thác; 03 đơn vị vận tải, chế biến, kinh doanh than; 05 đơn vị hoạt động phụ trợ khác).

Tổng số lao động trong ngành khai thác than khoảng 31.315 lao động (số liệu tính đến cuối năm 2022), chiếm khoảng 16% dân số của Cẩm Phả. Tại Cẩm Phả có nhiều mỏ than lớn, như: Cao Sơn, Cọc Sáu, Thống Nhất, Đèo Nai, Mông Dương... có điều kiện thuận lợi về phát triển ngành công nghiệp khai thác, với 22 cảng bến hoạt động liên quan đến tiêu thụ than, xi măng, xăng dầu, nhiệt điện và đóng tàu (trong đó có 05 cảng bến than; 02 cảng bến xăng dầu; 02 cảng bến sét; 03 cảng bến tro, xỉ; 02 cảng bến đóng tàu; 03 cảng bến nhiệt điện). Ngoài ra, thành phố Cẩm Phả có 03 nhà máy nhiệt điện than và nhiều cơ sở sản xuất vật liệu xây dựng có công suất lớn... Công nghiệp khai

khoáng và sản xuất điện là động lực chính đóng góp vào tăng trưởng kinh tế của thành phố Cẩm Phả. Tuy nhiên, cùng với việc phát triển ngành Công nghiệp khai thác than, hầu hết các khai trường khai thác than, cơ sở sản xuất, chế biến vật liệu xây dựng nằm xen kẽ, tiếp giáp với khu dân cư... TP. Cẩm Phả đang phải đối mặt với những nguy cơ về ô nhiễm môi trường do bụi, khí, nước thải, đất, biển từ các khai trường khai thác than, nhà máy điện phát tán ra, gây ảnh hưởng trực tiếp đến đời sống, sức khỏe của người dân. Đồng thời, nhiều đối tượng lợi dụng sự phát triển lớn mạnh của ngành Công nghiệp khai thác than và những kẽ hở trong quản lý để thực hiện các hành vi vi phạm pháp luật, như: trộm cắp than, vận chuyển, tập kết, kinh doanh than không rõ nguồn gốc...

Những năm qua, tình hình an ninh, trật tự tại các cơ sở kinh doanh than và nhiệt điện than trên địa bàn Thành phố cơ bản ổn định, các đơn vị hoạt động trong các lĩnh vực này chấp hành nghiêm các văn bản chỉ đạo của Nhà nước, của tỉnh, ngành, về công tác bảo vệ tài nguyên, đất đai, môi trường; đảm bảo an ninh, trật tự; phòng cháy chữa cháy và cứu nạn cứu hộ; xây dựng, triển khai các phương án đảm bảo an ninh trật tự, phòng cháy, chữa cháy trong các ngày lễ, những ngày sự kiện trọng đại của đất nước. Tuy nhiên, với số lượng công nhân lớn, gồm cả những lao động từ các địa phương khác nên vẫn tiềm ẩn một số nguy cơ gây mất an ninh, trật tự trong các doanh nghiệp. Công an TP. Cẩm Phả đã phát hiện xử lý một số vụ mà đối tượng vi phạm là cán bộ, công nhân viên ngành Than, chủ yếu là: tàng trữ, mua bán, sử dụng trái phép chất ma túy (số công nhân nghiện ma túy chủ yếu là lao động từ vùng Tây Bắc xuống làm việc); đánh bạc và tổ chức đánh bạc; trộm cắp than, vật tư thiết bị mỏ; cố ý gây thương tích... Ngoài ra, còn hiện tượng một số đối tượng tranh chấp than tại khu vực giáp ranh của đơn vị ngành Than. Tình hình an ninh, trật tự tiềm ẩn phức tạp kéo theo những khó khăn, thử thách đối với công tác đảm bảo an ninh, trật tự, sản xuất - kinh doanh than.

Bên cạnh việc ảnh hưởng đến đảm bảo an ninh, trật tự, các hoạt động khai thác, sản xuất, kinh doanh than và nhiệt điện than trên địa bàn đã

và đang ảnh hưởng đến môi trường như sau:

Trước hết là ô nhiễm môi trường không khí. Trong quá trình khai thác than đá và sản xuất nhiệt điện, môi trường không khí các khu vực khai thác và lân cận thường xuyên bị ô nhiễm do bụi, khí độc, khí nổ và tiếng ồn phát sinh ở hầu hết các khâu sản xuất. Bụi thường xuyên phát sinh trong quá trình nổ mìn, đào xúc đất đá, bốc xúc và vận chuyển than. Các khí độc hại này bao gồm các dạng cac-bua-hy-dro, SiO_2 , CO_2 , CO, khí trơ và nhiều loại vật nổ mìn. Ngoài ra, quá trình đốt cháy than cho sản xuất điện tạo ra khí gây hiệu ứng nhà kính và các loại chất ô nhiễm độc hại khác. Trong các loại các nguyên liệu sản xuất điện, than đá là nguyên liệu gây ô nhiễm nhiều hơn bất kỳ nguồn nhiên liệu khác. Đối với con người nếu tiếp xúc với những loại bụi, khí này trong thời gian dài sẽ gây ảnh hưởng đến sức khỏe nhất là hệ hô hấp. Bụi và khí thải là vấn đề được người dân thường xuyên có kiến nghị phản ánh, tuy các công ty đã có nhiều biện pháp để giảm thiểu bụi và khí thải trong quá trình khai thác, sản xuất than và sản xuất điện nhưng vẫn chưa được xử lý triệt để.

Thứ hai, là ô nhiễm môi trường nước. Sản xuất than đòi hỏi một lượng nước lớn, nước tiếp xúc với than trong quá trình khai thác, làm sạch, lưu trữ, hoặc sản xuất năng lượng làm nhiễm các loại kim loại nặng như chì, asen... Quá trình sản xuất nhiệt điện cũng phát sinh lượng lớn nước thải công nghiệp bao gồm nước thải tro xỉ, nước thải xử lý hóa chất và nhiên liệu, nước làm mát thiết bị... Lượng nước thải với khối lượng lớn này nếu không được xử lý triệt để khi thải ra môi trường có thể gây ô nhiễm các nguồn nước, ô nhiễm môi trường biển, gây nhiều ảnh hưởng đến hệ thống sông, suối, hồ, vùng ven biển như gây bồi lấp, làm mất nguồn thủy sinh, suy giảm chất lượng nước.... nhất là sau các đợt mưa lớn một lượng lớn than, bùn từ trên các khai trường chảy ra biển gây thất thoát tài nguyên và ô nhiễm môi trường biển.

Thứ ba, gây ô nhiễm môi trường đất, tác động đến rừng và đất rừng xung quanh vùng mỏ. Quá trình khai thác than đá thường qua 3 bước: mở cửa mỏ, khai thác và đóng cửa mỏ. Như vậy, tất cả các công đoạn khai thác đều tác động đến tài nguyên và

môi trường đất. Việc sàng tuyển làm phát sinh một lượng lớn đá, xỉ thải, than cám cần được thu hồi triệt để nhằm tiết kiệm tài nguyên, đồng thời, nếu không quản lý tốt sẽ có nguy cơ gây ô nhiễm, suy thoái đất tại khu vực đổ thải. Việc hoàn thiện các thủ tục về quy hoạch, đất đai, đóng cửa mỏ, cải tạo phục hồi môi trường của một số đơn vị còn chậm.

Ngoài ra, việc quản lý ranh giới mỏ, ranh giới thuê đất của các đơn vị ngành Than còn chưa chặt chẽ. Một số đơn vị sử dụng đất không đúng mục đích, sử dụng đất không hiệu quả, để bị lấn chiếm; nhiều vị trí đã hết hạn thuê đất, nhưng chưa hoàn thiện thủ tục gia hạn hoặc trả lại đất nếu không có nhu cầu sử dụng.

1.2. Các biện pháp nhằm đảm bảo an ninh, trật tự, các hoạt động khai thác, sản xuất, kinh doanh than và nhiệt điện than trên địa bàn Thành phố

Để khắc phục tình trạng trên, trong những năm gần đây, các đơn vị khai thác khoáng sản (đặc biệt là các đơn vị khai thác than) cơ bản thực hiện nghiêm túc các quy định pháp luật về khoáng sản, đất đai, bảo vệ môi trường; thực hiện việc đầu tư xây dựng các công trình bảo vệ môi trường nhằm giảm thiểu ô nhiễm, tác động đến môi trường. Tập đoàn Công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam (TKV) đã đầu tư xây dựng nhiều công trình nhằm khắc phục những ảnh hưởng của hoạt động khai thác than đối với môi trường. Bên cạnh đó, Thành ủy Cẩm Phả, HĐND và UBND Thành phố đã quan tâm lãnh đạo, chỉ đạo ban hành các chương trình, kế hoạch về bảo vệ môi trường, cùng sự chỉ đạo sát sao của các cấp ủy Đảng, chính quyền, sự vào cuộc quyết liệt của các ngành chức năng, trong đó có lực lượng công an và sự tham gia tích cực của các đoàn thể chính trị xã hội và nhân dân, do đó công tác bảo vệ môi trường trên địa bàn thành phố đã có những bước phát triển mới, tạo sự chuyển biến tích cực. Tình hình tội phạm và vi phạm pháp luật phạm pháp luật môi trường trong hoạt động khai thác, sản xuất, kinh doanh than và nhiệt điện than cơ bản được kiểm soát, ý thức trách nhiệm của các tổ chức, cá nhân đã được nâng lên, chấp hành nghiêm túc các quy định pháp luật về tài nguyên, môi trường. Cụ thể: trong

hơn 4 năm triển khai thực hiện Nghị quyết 16, Công an thành phố Cẩm Phả đã bắt giữ, xử lý tổng số 247 vụ, 308 đối tượng vi phạm về than.

Bên cạnh những kết quả đạt được, thực tế công tác quản lý, xử lý vi phạm về than còn một số tồn tại, hạn chế, khó khăn và vướng mắc như sau:

Một là, thành phố Cẩm Phả có địa bàn rộng gồm cả tuyến đường bộ và tuyến biển (bờ biển kéo dài gần 70km), là địa bàn tập trung nhiều đơn vị ngành Than cùng hoạt động, ranh giới quản lý tài nguyên than rộng, có sự chồng lấn giữa các đơn vị; nhiều khu vực sản xuất đan xen khu dân cư... gây khó khăn cho công tác quản lý, phát hiện và xử lý vi phạm.

Hai là, thực tế trên địa bàn thành phố Cẩm Phả tồn tại nhiều lượng than tồn từ trước ở các cảng bến (như Cụm cảng Km6, Cảng Khe Dây); nhiều sông suối đến mùa mưa than trôi vẫn còn tình trạng một số hộ dân quét vét, gom nhặt than nhỏ lẻ, hút than trôi tập kết rồi vận chuyển đi tiêu thụ (chủ yếu trên địa bàn các phường Cẩm Phú, Cẩm Sơn, Mông Dương) gây khó khăn cho công tác quản lý.

Ba là, một số phòng ban, UBND phường, xã chưa thực sự tích cực trong công tác phòng chống vi phạm liên quan đến than, chủ yếu vẫn là lực lượng công an. Việc tố giác hành vi vi phạm còn hạn chế, do ngại va chạm.

2. Một số giải pháp

Thời gian tới, để tiếp tục góp phần đảm bảo an ninh, trật tự và môi trường trong hoạt động khai thác, sản xuất, kinh doanh than và nhiệt điện than trên địa bàn thành phố Cẩm Phả, cần thực hiện hiệu quả một số nội dung sau:

Thứ nhất, tham mưu triển khai đồng bộ các biện pháp nghiệp vụ, đồng thời phối hợp với các cơ quan, đơn vị, chính quyền cơ sở... trong đảm bảo an ninh, trật tự trên địa bàn, chủ động làm tốt công tác phòng, chống tội phạm, tạo môi trường an toàn cho các đơn vị ngành Than ổn định, phát triển, đóng góp vào sự phát triển của thành phố.

Tiếp tục thực hiện quyết liệt Chỉ thị số 29/CT-TTg ngày 02/12/2019 của Thủ tướng Chính phủ về việc tiếp tục tăng cường công tác quản lý nhà nước đối với hoạt động sản xuất, kinh doanh than

và cung cấp than cho sản xuất điện và Nghị quyết số 16-NQ/TU ngày 09/5/2019 của Tỉnh ủy về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác quản lý tài nguyên than, khoáng sản trên địa bàn tỉnh, góp phần giữ ổn định tình hình, tránh để xảy ra dư luận xấu trên địa bàn Thành phố.

Thứ hai, Công an thành phố Cẩm Phả cần tiếp tục triển khai các biện pháp nghiệp vụ, nắm tình hình, phòng ngừa, xử lý các vi phạm về đất đai, khoáng sản, môi trường; tiếp tục duy trì các tổ tuần tra, kiểm soát phòng ngừa, kiểm tra, ngăn chặn đối với các hành vi vi phạm, góp phần giữ ổn định tình hình, tránh để xảy ra dư luận xấu trên địa bàn thành phố.

Thứ ba, đấu tranh chống vi phạm về than, khoáng sản và bảo vệ môi trường là nhiệm vụ lâu dài, thường xuyên, yêu cầu phải có sự tham gia phối hợp chặt chẽ giữa các ban ngành, giữa chính quyền địa phương và các đơn vị ngành Than. Do đó, các ban ngành, chính quyền địa phương cần tăng cường hơn nữa công tác quản lý nhà nước theo chức năng, nhiệm vụ, phối hợp kiểm tra với lực lượng công an, cũng như công tác phối hợp nắm tình hình, trao đổi thông tin, phòng ngừa các vi phạm pháp luật về tài nguyên, môi trường, ngăn chặn không để tái diễn tình trạng khai thác, lập bến bãi, tiêu thụ than trái phép trên địa bàn.

Thứ tư, Tập đoàn Công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam và Tổng Công ty Đông Bắc cần tăng cường công tác quản lý tài nguyên trong ranh giới quản lý (có phân định rõ ràng ranh giới); quản lý việc khai thác, tiêu thụ, vận chuyển than theo các quy định, tăng cường công tác phối hợp với chính quyền địa phương quản lý việc khai thác và tiêu thụ than nhất là trong công tác vận chuyển than từ mỏ xuống cảng để tiêu thụ, thông báo danh sách các phương tiện vận chuyển than từ các

mỏ xuống cảng cho cơ quan chức năng để nắm và phối hợp trong việc quản lý. Đồng thời, bố trí đủ lực lượng nhằm duy trì trật tự, bảo vệ tài nguyên than trong ranh giới mỏ; trao đổi thông tin kịp thời với công an thành phố các tình hình có liên quan đến an ninh, trật tự, phối hợp chặt chẽ với các lực lượng chức năng trong công tác kiểm tra, xử lý các hoạt động khai thác, chế biến, vận chuyển tiêu thụ than trái phép trên địa bàn.

Tiếp tục thực hiện nghiêm túc các quy định pháp luật về khoáng sản, đất đai, bảo vệ môi trường; thực hiện việc đầu tư xây dựng các công trình bảo vệ môi trường nhằm giảm thiểu ô nhiễm, tác động đến môi trường từ quá trình khai thác, sản xuất; khẩn trương rà soát thực hiện công tác cải tạo phục hồi môi trường, đóng cửa mỏ các khu vực đã kết thúc khai thác, bàn giao đất lại cho địa phương quản lý, sử dụng đúng quy định.

Thứ năm, tăng cường công tác tuyên truyền, vận động quần chúng nhân dân không thực hiện các hành vi vi phạm pháp luật trong lĩnh vực tài nguyên, môi trường; tố giác các hành vi vi phạm về môi trường, khai thác, vận chuyển, tập kết, kinh doanh than, khoáng sản trái phép.

Thứ sáu, các phòng nghiệp vụ Công an tỉnh Quảng Ninh thường xuyên phối hợp với Công an địa phương trong kiểm tra, xử lý vi phạm của các đơn vị ngành than theo chức năng, địa bàn quản lý.

Thứ bảy, đề nghị nghiên cứu, đề xuất cơ quan có thẩm quyền trong phân khai định mức, bổ sung nguồn kinh phí cho hoạt động giám định nhất là giám định than và chất thải, phục vụ công tác xử lý các vi phạm.

Thứ tám, tăng cường công tác đào tạo, bồi dưỡng nâng cao năng lực nghiệp vụ, pháp luật; tập huấn chuyên sâu về công tác bảo vệ môi trường, tài nguyên khoáng sản ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Công an TP. Cẩm Phả (2019-2023). Báo cáo tình hình an ninh, trật tự trên địa bàn Thành phố các năm 2019, 2020, 2021, 2022, 2023.
2. Tập đoàn Công nghiệp Than - Khoáng sản Việt Nam (TKV) (2023). Báo cáo tại Hội nghị Tổng kết công tác năm 2022 và triển khai kế hoạch phối hợp kinh doanh năm 2023, ngày 11/1/2023.

Ngày nhận bài: 13/7/2024

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 28/7/2024

Ngày chấp nhận đăng bài: 15/8/2024

Thông tin tác giả:

1. PGS. TS. PHẠM TIẾN DŨNG

Trưởng Khoa - Học viện Cảnh sát nhân dân

2. Trung tá NGUYỄN ĐỨC MẠNH

Trưởng Công an TP. Cẩm Phả, tỉnh Quảng Ninh

**ENSURING THE SECURITY, ORDER,
AND ENVIRONMENTAL MANAGEMENT
IN THE COAL MINING AND COAL-FIRED THERMAL
POWER INDUSTRY IN CAM PHA CITY,
QUANG NINH PROVINCE**

● Assoc.Prof.Ph.D **PHAM TIEN DUNG**¹

● Lt Col. **NGUYEN DUC MANH**²

¹Dean, Vietnam People's Police Academy

²Chief of Police of Cam Pha City, Quang Ninh Province

ABSTRACT:

Coal mining and thermal power generation have been significant contributors to Vietnam's economic development. However, these activities have also raised concerns about security, order, and environmental impacts in Cam Pha City. This study examined the specific challenges faced by the coal mining and coal-fired thermal power industry in Cam Pha city, Quang Ninh province. Based on the study's findings, some practical solutions were proposed to mitigate these issues. By implementing these recommendations, Cam Pha City can ensure the sustainable and responsible development of its coal mining and coal-fired thermal power industry.

Keywords: environmental protection, coal mining, production and trading activities, coal thermal power, Cam Pha City.